

IVAN ESENKO

ŠIRI NAVDUŠENJE NAD ŽIVALIM PRIJAZNIMI VRTOVI

// pogovarjala se je Petra Vrh Vrezec

IVAN ESENKO je bil na začetku svoje poklicne kariere aktiven čebelar, zaposlen v Medexu in potem v Hmezadu. Sledila je služba na patološki morfologiji na Veterinarski fakulteti, zatem pa zaposlitev na Založbi Oka, kjer je poleg predavanj, prodaje, reklam ipd. lahko pisal tudi knjige.

foto: **Darinka Mladenovič**

Prekipavajuče pomladno majsko ozračje, živahno žvrgolenje ptic in njihovo živo spreletavanje med drevesi in gnezdilnicami raznoraznih oblik, velikosti in različnega gradiva. Prebujajoče življenje v vrtni mlaki, »otočki« skoraj že cvetočih ivanjščic sredi košene trave, še vedno polne krmilnice najrazličnejših vrst ptic ... To je le skop opis rajskega vrta Ivana Esenka v Ljubljani. Preden sva sploh začela pogovor, zaradi katerega sva se srečala, sem skoraj uro občudovala vrt in se z Ivanom sprehajala po njem. Ivan ni samo »urejevalec« živalim prijaznega vrta, ampak tudi zelo natančen opazovalec. Natančno ve, kdaj so letos iz gnezdilnice zleteli mladiči lesne sove (*Strix aluco*), koliko je zasedenih gnezdilnic in s katerimi vrstami ptic. Do sedaj je opazil kar 73 vrst, ki so obiskale ali vsaj letele mimo njegovega vrta. Poleg ptic ga zanima tudi vsa druga narava – netopirji, čebele, čmrliji, sesalci, rastline ... Ivan jim ponuja hrano in dom (ročno spreten kar mimogrede zreže in šteje nekaj gnezdilnic). Mnogi ga poznajo po njegovih prispevkih iz njegovega vrtnega raja, ki jih piše za različne slovenske revije in časopise, ali pa iz televizijskih oddaj. S člani DOPPS na e-skupini Isdopps redno deli aktualne zgodbe iz ptičjega sveta in čudovite fotografije. Poznan pa je tudi kot avtor številnih zanimivih priročnikov - *Vrt, učilnica življenja*, *Katera žival je to?*, *Zgodbe iz kanuja* ipd. in, kot pravi, mu idej za nove knjige ne manjka.

Pri urejanju vrta daje Ivan poudarek predvsem okrasnim rastlinam, ki imajo veliko vlogo pri privabljanju živali. »Otočke« kozmej, ki so lepe in enostavne za vzgojo, poseje kar po travniku. Oblegajo jih **LIŠČKI** (*Carduelis carduelis*)!

foto: **Ivan Esenko**

Člani DOPPS te poznamo kot velikega ljubitelja ptic in narave, ki na svojem vrtu živalim omogoča pravi raj. Kdaj si se navdušil nad pticami, kje si dobil ideje za urejanje vrta?

Odraščal sem v Litiji, v okolju z veliko vrta. Starši so bili veliki ljubitelji narave. Otroštvo sem preživel na bregu Save. Ptice so mi lepšale dneve, privlačile so me, iskal sem njihova gnezda ... Takrat je bila ljubezen do ptic čisto drugačna. Otroci smo lovili ptice na limanice ali vabe znanega litijskega ptičarja Mirka Groznika in jih imeli nekaj časa v kletkah. Bili smo zagnani ptičarji. Druge debate kot o pticah ni bilo. Gnal nas je raziskovalni duh – imeti ptiča ujetega, ga videti, kaj je, kakšen je, kako se vede ... Doma sem v drvarnici uredil velik prostor, ga zamrežil in vanj spustil ptice ter hodil med njimi. Jeseni smo lovili liščke, čizke, grilčke. Ptice smo si dobro ogledali in jih potem spustili nazaj v naravo. S pticami v kletkah sem kar hitro prenehal. Oče in mama sta me držala nazaj in me učila spoštljivega odnosa do narave.

Že kot najstnik sem bil član Društva za vzgojo ptic Zagorje. Takrat DOPPS-a še ni bilo. Skoraj vsi člani so bili rudarji. Skupaj smo organizirali razstavo ptic v stekleni dvorani Delavskega doma Zagorje. Mladi smo v veliki volieri razstavljali divje ptice, ki smo jih nalovili – zelence, kaline, pinože, krivokljune ... Zanimivo, da so obiskovalce najbolj privlačili ti ptiči, ki so jih poznali z lastnega vrta, in ne tisti vzgojeni.

Ogromno stvari o pticah in urejanju vrtov pa sem se naučil od RSPB-ja (Društva za zaščito ptic Velika Britanija), kjer sem član že 15 let.

Ti ptice kdaj naredijo škodo na vrtu? Kako ravnaš v takem primeru?

Izogibam se izrazom škodljivi in koristni ptiči. To je antropocentrični izraz, pisan ljudem na kožo. Vedno rad poudarjam, da takrat, ko mi živali naredijo škodo, sem za to kriv sam. Recimo v času

Na robu gozda ob Ivanovem vrtu je našla svoj dom tudi **LESNA SOVA** (*Strix aluco*). Pri tej ptici je treba biti izjemno previden v času vzreje mladičev. Samica je lahko zelo agresivna in te celo poškoduje, če zasluti, da so ogroženi njeni mladiči.

foto: Ivan Esenko

žleda so mi srne uničile pet jablan. Ukvarjal sem se s škodo zaradi žleda in seveda medtem pozabil zaščititi mlade jable. Uničile so mi jih, a bil sem jezen sam nase, ker prej nisem poskrbel za to. Zadnjič sem iz razpoložljivih lepih borovih deščic, ki so se mi zdele škoda za v peč, naredil osem gnezdilnic. Obesil sem jih in zasedle so jih velike sinice. A kmalu jih je napadel veliki detel. Popolnoma logično, saj je že med njegovim pristajanjem na gnezdilnico tako votlo zadonelo, da je dobil veselje zluknjati drugo za drugo. Ker so bili mladiči že notri, gnezdilnic nisem mogel sneti, zato sem jih le ovil z bazenskim folijami. To je bila moja napaka! In ko si enkrat tako velik, da si to priznaš, boš v prihodnje gledal, da takih napak ne boš več delal. Toda ljudi je težko prepričati. Ko imam predavanja, povedo, kako jim je neka žival naredila škodo. Vedno jih vprašam, zakaj niso zaščitili rastlin. Vsi se začudijo: »Saj je naš vrt, zakaj pa bi to naredili?« »Seveda je vaš vrt, ampak tudi ta je del narave,« jim rečem. Potem jim razložim, kako pomembno vlogo na vrtu imajo vrabci, čebele idr.

Lahko podaš kakšne napotke, kako naj se ljudje lotijo ureditve pticam oz. živalim prijaznega vrta?

Zlasti začetniki, ki kupijo vrt, radi naredijo prevelik vrt, ki mu fizično niso kos. Potem se v njem »izgubijo«. Svetoval bi, da je bolje imeti prvo leto več trave, ki zahteva samo košnjo, in manj vrta, kjer potrebujemo že več znanja. Ta zelenjavni vrt vsako leto malo povečaš in tako obseg vrta raste z izkušnjo. Predvsem bi vztrajal pri nasaditvi domačih rastlin, kar velja posebej za okrasni vrt. Slovenci imamo kup tradicionalnih cvetk, recimo cinije in podobne, ki so se kalile pri nas stoletja. Ljudje radi danes nasedajo različnim ponudbam eksotičnih rož iz drugih držav ali s celin. To je zame nepoznavanje narave. Naravo, ki jo živimo, živimo tu, v naših krajih, in zakaj bi sem »vlačili« stvari, ki jih ne poznamo. Po izkušnjah sodeč vemo, koliko tujerodnih rastlin smo tako zanesli k nam in s tem škodovali našim rastlinam. Vrt moraš imeti predvsem rad. Če ga nimaš, bolje da ga nimaš. Vrt je življenjski slog. Super je, ko odtrgaš svojo redkvico, jo obrišeš v hlače in poješ, ali poješ

Vse več lastnikov vrtov se odloča za **VRTNO MLAKO**, ki je pravcati magnet za živa bitja.

foto: Ivan Esenko

Ob zanimivih motivih Ivan postavi fotografski šotor in fotografira.

foto: Ivan Esenko

Na vrtu Ivan ne daje prednosti samo pticam, marveč vsem živalim. Postavlja hišice oz. **HOTELE ZA ŽUŽELKE**, da oprahujejo rastline. Te potem semenijo in privabljuje ptice.
foto: **Ivan Esenko**

česnje naravnost z drevesa. Vrt je tudi odlični vzgojni prostor. Če delaš vsa opravila na vrtu z otrokom, ga »okužiš« za naravo.

Na koga si vse vplival?

S svojim pisanjem sem navdušil veliko ljudi, kar vidim po njihovih odzivih. To so predvsem bralci *Družine*, kamor tedensko pišem že 12. leto (kar je že več kot 500 člankov), kar 12 let (160 člankov) sem pisal za *Moj mali svet*, pisal sem tudi za *Auro*, občasno za *Delo in dom*, rubriko imam v *Zelenem raju* ipd. V Banovcih je mož po mojih člankih uredil lep vrt. Na novi stavbi so po mojih navodilih naredili dvojni opaž za netopirje. Mali netopirji so kar rojili ven. Naredili so tudi gnezdilnice za samotarke, 10 ptičjih gnezdilnic, hiši za ježa in krastačo, ogromno mlako ...

Kako si spoznal DOPPS?

DOPPS poznam skoraj od samega začetka in imam celo prve številke *Acrocephalus* iz leta 1983. Član sem postal leta 1982, a samo za pet let, ker sem bil potem zelo aktiven v čebelarstvu. Kar 12 let sem se razdajal kot čebelar, hodil po tujini, bil vodja enote, pospeševalec. Po tem premoru sem nekje od leta 1995 spet postal član DOPPS. Od takrat naprej sem malo bolj aktiven.

Imaš v mislih še kakšen poseben izziv v zvezi z urejanjem vrta?

Dobil sem čudovit kos hloda stare tepke. Duplo sem povečal in zbrusil. To se je sušilo dve leti na skladovnici, da ne bi pokalo. Letos bom tu naselil roj čebel. Zanima me potek življenja brez vmešavanja človeka. Naredil sem odprtino, vratca, da bom lahko opazoval, kaj se notri dogaja. To bom posnel

Če na svoj vrt privabljujemo ptice, moramo računati na to, da si tudi ptice rade privoščijo »naše« sadeže z našega vrta, kot ta **ČRNOGLAVKA** (*Sylvia atricapilla*) na robidah.
foto: **Ivan Esenko**

in fotografiral. Malih panjev za med imam dovolj, zato bo ta panj samo za opazovanje.

Rad tudi pišem, če imam kaj napisati. Drugače grem raje veslat ali v naravo ali na vrt štihat in spet dobim temo za pisanje. Tudi uredniki revije me sprašujejo, ali mi še ni zmanjkalo tem. Meni ni problem najti teme. Če ne drugega, grem na vrt in bom nekaj izkopal ter boste o tem brali prihodnji teden.

Ivan Esenko je imel v 13. letniku (2007) revije *Svet ptic* svojo rubriko o urejanju vrtov. Če želite, si lahko na priloženih povezavah preberete prispevke z naslovi: Privabimo ptice in čebele, odženimo voluharja (str. 38), Živalim prijazna trata in vrtna mlaka (str. 28), Pticam prijazne nasaditve (str. 20) in Zimsko krmljenje ptic (str. 36).

NAVADNA KRASTAČA (*Bufo bufo*)

SMOKULJA (*Coronella austriac*)

POLJSKI ZAJEC (*Lepus europaeus*)

ZELENEC (*Lacerta viridis*)

